

Kodeks Hammurabiego, XVIII w. p.n.e.

§ 1. Jeśli obywatel obywatela oskarżył i morderstwo mu zarzucił, a nie udowodnił mu [tego], oskarżyciel [jego] zostanie zabity. [...]

§ 3. Jeśli obywatel podczas rozprawy sądowej z fałszywym świadectwem wystąpił, oświadczenia swojego nie udowodnił, [to] jeżeli rozprawa ta [była] sprawą gardłową, człowiek ten zostanie zabity. [...]

§ 7. Jeśli obywatel [albo] srebro albo złoto, albo niewolnika, albo niewolnicę, albo byka, albo owcę, albo osła, albo cokolwiek innego z rąk syna obywatela lub niewolnika obywatela, bez świadka i [legalnego] kontraktu kupił, bądź na przechowanie przyjął, człowiek ten jest złodziejem [i] zostanie zabity.

§ 8. Jeśli obywatel bydło albo owcę, albo osła, albo świnię, albo barkę skradł, a jeśli [było] to boga albo pałacu, [aż] po trzydziestokroć to odda; jeżeli [było] to muškēna¹, po dziesięciokroć to zwróci; jeżeli [zaś] złodziej tego [co trzeba] oddać nie ma, zostanie zabity. [...]

§ 14. Jeśli obywatel małego syna [innego] obywatela ukradł, zostanie zabity. [...]

§ 16. Jeśli obywatel niewolnika albo niewolnicę zbiegłych z pałacu lub od muškēna w domu swym ukrył i na wezwanie herolda [ich] nie wydał, pan domu tego zostanie zabity. [...]

§ 35. Jeśli obywatel bydło lub owcę, które król żołnierzowi dał, z rąk żołnierza kupił, srebro swe straci. [...]

§ 195. Jeśli syn ojca swego uderzył, rękę utną mu.

§ 196. Jeśli obywatel oko obywatelowi wybił, oko wybija mu.

§ 197. Jeżeli kość obywatela złamał, kość mu złamają.

§ 198. Jeśli oko muškēnowi wybił lub kość muškēna złamał, 1 minę² srebra zapłaci.

§ 199. Jeśli oko niewolnika obywatela wybił lub kość niewolnika obywatela złamał, połowę ceny jego zapłaci.

§ 200. Jeśli obywatel ząb obywatelowi równemu sobie wybił, ząb wybija mu.

§ 201. Jeżeli ząb muškēna wybił, miny srebra zapłaci.

§ 202. Jeśli obywatel [w] policzek obywatela godniejszego niż on uderzył, na Zgromadzeniu 60 razy bykowcem³ zostanie uderzony. [...]

§ 205. Jeśli niewolnik obywatela w policzek obywatela uderzył, ucho mu utną.

§ 206. Jeśli obywatel obywatela w bójce uderzył i ranę mu zadał, człowiek ten przysięgnie: „Człowieka tego umyślnie nie uderzyłem” i lekarza opłaci. [...]

§ 209. Jeśli obywatel córkę obywatela uderzył i sprawił, że płód swój poroniła, 10 szekli srebra zapłaci.

§ 210. Jeśli kobieta ta zmarła, córkę jego zabiją.

¹ muškēn (czyt. muszken) – tu: poddany

² mina – miara wagi równa 516 g

³ bykowiec – bicz wykonany z wyprawionej skóry

Kodeks Hammurabiego, przekł. Marek Stępień, Warszawa 1996, s. 79–124.

Praca z tekstem

1. Wskaż rodzaje kar występujące w kodeksie.
2. Określ, w jaki sposób karano za pomówienie.
3. Wymień przestępstwa, za które karano śmiercią.
4. Wyjaśnij, za które czyny groziła najsurowsza kara.
5. Wskaż paragrafy, w których kara (sankcja) jest analogiczna do skutku popełnionego przestępstwa.
6. Znajdź wyjaśnienie terminu „prawo talionu”.
7. Wyjaśnij, jak wyglądała organizacja społeczeństwa w państwie Hammurabiego.
8. Oceń surowość kar stosowanych w Babilonie według współczesnych standardów etycznych. Wykorzystaj wiedzę pozaźródłową.